

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ฉวีวรรณ กิनावงษ์. การศึกษาเด็ก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
พิษณุโลก, 2526.

ประคอง กระณสุต. สถิติประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

_____. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์เจริญผล, 2528.

ประชาสงเคราะห์, กรม. รายงานประจำปี 2530 กรมประชาสงเคราะห์.
กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, 2531.

_____. การประชาสงเคราะห์. ปีที่ 32 มีนาคม-เมษายน, พฤษภาคม-มิถุนายน,
พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2532.

ประเสริฐ ศีลรัตน์. คู่มือการสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2529.

พยอม อิงคตานวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. โครงการตำรา-ศิริราช, 2524.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุคย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2510.

พิระพงษ์ กุลพิศาล. มโนภาพการรับรู้ทางศิลปะ. หน่วยศึกษานิเทศก์,
กรมการฝึกหัดครู, 2531.

_____ . 3 มิติทัศนทางศิลปะและศิลปะศึกษา. ตำรา-เอกสารทางวิชาการ
ฉบับที่ 33 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2533.

รายงานประจำปี กรมประชาสัมพันธ์ ลำดับที่ 185 เล่มที่ 34/2534

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท ดิกษาพร จำกัด, 2528.

เลิศ อำนันทนะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิมลวารสาร,
2526.

วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์. เด็กไทยที่ถูกลืมนับในสังคมไทย. มุขนิธิสร้างสรรค์เด็ก :
รุ่งแสงการพิมพ์, 2531.

วารี ธีระจิตร. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

วิรุณ ตั้งเจริญ. วิวัฒนาการศิลปะศึกษาและสุนทรียศาสตร์ของเด็กไทยในปัจจุบัน.
ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2517.

วิระ ไชยศรีสุข. สุขภาพจิต. ต้นอ้อจำกัด, 2533.

สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
2524.

สามัญศึกษา, กรม. สภาพการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ใน
ประเทศไทย. 84/2524.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

_____ . จิตวิทยาเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2525.

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็กเกเร. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2522.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎมนตรี. การศึกษาความ
ต้องการ และโอกาสทางการศึกษาของผู้มีความบกพร่องทางร่างกายและ
สติปัญญา. ม.ป.ป.

อารี รังสินนท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง,
2532.

อุ้นตา นพคุณ. ปัญหาสวัสดิการเด็กและการตอบสนองโดยองค์การเอกชน.
สมาคมสวัสดิการเด็กในประเทศไทย, 2532.

บทความ

กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์. "เด็กเร่ร่อน."

เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการป้องกันการทารุณและทอดทิ้งเด็ก
: เด็กใช้แรงงานและเด็กถูกทอดทิ้ง, 18-19 ธันวาคม 2530.

ชัตติยา กรรณสูต. "รูปแบบการศึกษาเพื่อเด็กเร่ร่อน." การศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2531.

เดชา นุชดอนไผ่. "ครุศิลปะร่วมสมัย." วารสารโลกศิลปะ 3.

(มกราคม-เมษายน 2527) : 17-27

ดำรง วงศ์อุปราช. "ศิลปะเด็ก : การสร้างสรรค์". ศิลปะเด็ก :

ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. หน้า 126-127 สมพงษ์ ทินแจ่มใส,
บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์. 2529.

"ทิศทางในการพัฒนาเด็ก (ตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก)." ในรายงาน

การประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนาเด็ก. หน้า 31-32 :
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2533.

ธรรมรักษ์ การนิศิษฐ์. "การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีผล

กระทบต่อการพัฒนาเด็ก : ปัจจุบันและอนาคต." ในรายงานการประชุม
สมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนาเด็ก. หน้า 177-183 :

อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2533.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. "ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก." สูจิบัตรการ

แสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1. วิทยาลัยอาชีวศึกษา

วิทยาเขตเพาะช่าง (17-31 ตุลาคม 2533) : 37-38.

ผดุง อารยะวิญญู. "การพัฒนาการศึกษาพิเศษในประเทศไทย." การศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มิถุนายน-กรกฎาคม, 2531.

พิมพ์พิมพ์. "บริการครอบครัวอุปถัมภ์ของกรมประชาสงเคราะห์." การประชาสงเคราะห์. พฤษภาคม-มิถุนายน, สิงหาคม 2534.

เลิศ อานันทนะ. "จิตวิทยากับพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก." ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. หน้า 134-146, สมพงษ์ ทิมแจ่มใส, บรรณาธิการ, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

_____. "แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการสอนศิลปะศึกษา." วารสารวิทยาศาสตร์. 24 (25 กรกฎาคม 2516) : 28.

วนิดา หัตถพันธ์. "สุขภาพจิตเด็กกำพร้าวัดสระแก้ว." จิตวิทยาคลินิก. กรกฎาคม, 2532.

วรรณิ นันทรัตน์. "การสัมมนาเรื่องความหวังใหม่ของเด็กกำพร้า." การประชาสงเคราะห์. กันยายน-ตุลาคม, 2532.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบันและอนาคต." สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการเรื่องศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบัน. หน้า 40-46, สมพงษ์ ทิมแจ่มใส, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. "กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : ศิลปศึกษา." หลักสูตร
ประถมศึกษา นุทธจักราช 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. สุมิตร คุณากร,
บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชนการพิมพ์, 2520.

_____. สุนทรียศาสตร์ศึกษาคุณค่าและปรัชญา." เอกสารประกอบการ
สัมมนาอาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ.
กรมฝึกหัดครู, 2516.

วิลาศ อยู่ถนอม. "ศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม."
การประชาสัมพันธ์. พฤษภาคม-มิถุนายน 2532.

วิเชียร เกตุสิงห์. "การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส." การศึกษาแห่งชาติ.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มิถุนายน-กรกฎาคม 2531.

สมศรี กันธมาลา. "ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเด็กโดยใช้ สวด. เป็นหลัก."
ในรายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ด้านการพัฒนาเด็ก.
หน้า 198-205 : อมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2533.

สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ. "ศิลปะกับการศึกษา เด็กพิเศษ : เด็กฉลาด" ครุศิลป์ 3.
ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2531.

อัมไพ ติรณสาร. "ขยายมุมมองของการเรียนศิลปะ" นิตยสารศิลปศึกษา
การประถมศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 7. ณ. หอประชุมครุสภา,
25 พฤศจิกายน 2534.

สัมภาษณ์

เพียงกาญจน์ สุวรรณปัทม. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อน
ประชาคาร, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2535.

คັນนีย์ สุดประเสริฐ, นักวิชาการสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญการด้านการศึกษาพิเศษ
ศูนย์สุขวิทยาจิต กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2535.

หทัยรัตน์ โชติพานิช. นักสังคมสงเคราะห์ 5, สถานสงเคราะห์เด็กชาย
บ้านปากเกร็ด. สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2534.

อรนุช สวนศิลป์พงศ์. นักสังคมสงเคราะห์ 5, สถานสงเคราะห์เด็กหญิง
บ้านราชวิถี. สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2534.

วิทยานิพนธ์

โกศล ภูพลอย. "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

เกรียงศักดิ์ ไทยครุพันธ์. "สภาพ : สาเหตุการถูกทอดทิ้งและปัญหาเด็กกำพร้า
และเด็กยากจน อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง." สำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ
พลังงาน, 2531.

จิรศักดิ์ ส่องแสงขจร. "การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการ
ได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษานិเศษ อนุบาลละอออุทิศ
สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ล้วนดุสิต, 2530." วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

นัยนา คณานุรักษ์. "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสาธิตทบวงมหาวิทยาลัย
เขตกรุงเทพมหานคร." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

ประเทือง วงศ์ประเสริฐ. "การศึกษาคุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนที่บ้านกรูณา
และบ้านปราณี." ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง. "การศึกษาเปรียบเทียบสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถาน
สงเคราะห์กับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน." ปริญญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

สมสมร ภู่ประกร. "การศึกษาขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพของนักเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

อุทัยวรรณ บัวผัน. "การเปรียบเทียบความสามารถทางศิลปะของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวด
กวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย." วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, Frances E. Art For All The Children.

The United States of America, 1978.

Andre, Claire Elizabeth. "Child Maltreatment and Handicapped

Children : An Examination of Family Characteristics

and Service Provisition (Abuse, Developmentally

Disabled, Neglect. Mentally Retarded, Emotional

Problems)." Brandeis U. The F. Heller Grad. Sch.

Fof Adv. Stud. In Soc. Vel, 1985.

Bowlby, John. Child Care and the Growth of Love. Meryland.

Penguin Book, Inc, 1968.

Burton, Judith Margaret. "Line, Space and the Organization

of Meaning in Human Figure Drawing made by Children

Eight to Fifteen Year." Ed D. Disertation, Psychology

Development, Harvard University, 1981.

Colbert, Cynthia B. "Problems of Representation : Preschool

and Third Grade Children's Observational Drawing of

a Three Dimensional Model." Studies in Art Education.

19 (22), (Winter 1988) : 103-114.

Gaitskell, Charles D. and Hurwitz, At. Children and Their

Art. Printed in the United Stage of America,

1958, 1970.

- Geraci, Antoinette Marie. "Group Art Therapy used to Facilitate the Social Emotional Adjustment of Female Students to High School". Ursuline College, 1990.
- Guralnik, David B. Webster's New World Dictionary of The America language. The World Publishing Company, 1971.
- Hare, Betty A. and Jame M. Teaching Young Handicapped Children. Printed in the U.S.A., 1977.
- Heard, Dorothy. "Children's Drawing Styles". Studies in Art Education. 19 (4), (Summer 1988) : 222-231.
- Hornby, A.S. Oxford Advanced Learner's of Current English. Oxford University Press, 1974.
- Horovita, Betty Lark and Others. "Understanding Children Art for Better Teaching." Colambus. Ohio : Charies E. Merrill Book, 1967.
- Kellogg, Rhoda. Analyzing Children's Art. Manufactured in the United States of America, 1970.
- Kennedy, Kevin D. "Child Care Workers' Estimates of Children's Social Problem-Solving Skills (Cognitive Judgments, Residential Treatment) : Boston College, 1985.

Kirk, Samuel A. Educating Exception Children. printed in the U.S.A., 1962.

Konik, Marta Padron. "Homeless Children Living with Their Families in Florida Emergency Shelters : Their Behavior Problems, Social Competencies, and Attitudes Towards School." University of Florida, 1987.

Kramer, Edith. Art Therapy in a Children's Community. Manufactured in the United States of America, 1977.

Kunkle-Miller, Carole Lois. "Competencies for Art Therapists Whose Clients have Physical, Cognitive or Sensory Disabilities (Handicapped, Expressive, Creative, Rehabilitation)", 1985.

Lerner, Janet. Learning Disabilities : Theories, Diagnosis, and Teaching Strategies. Printed in the U.S.A., 1985.

Lerner, J.W. Children with Learning disabilities. Boston. Houghton Mifflin, 1972.

Lersen, Stephen C. and Poplin, Mary S. Handicapped an Individualized Education Program Approach. Printed in the U.S.A., 1980.

Linderman, Marlene M. Art in the elementary school. the United States of America, 1974.

Lowenfeld, Viktor. "Creative and Mental Growth." New York, Macmillan Company, 1957.

_____, and W. Lambert Brittain. "Creative and Mental Growth". New York, Macmillan Publishing Co., Inc. 1982.

Mattil, Edward L. and Marzan, Bett. Meaning in Children's Art Projects for Teachers. Englewood Cliffs The United States of America, 1981.

Mcfee, June King and Degge, Rogena M. Art, Culture, and Environment A Catalyst for Teaching. The United States of America, 1977.

Mcintyre, Barbara Betker. "The use of Art Therapy with Bereaved Children." The Union for Experimenting Colleges and Universitties, 1987.

Michale, John A. Art and Adolescence. Columbia University, 1983.

Muller, Brunhild. Painting with Children. Printed in West Germany, 1986.

Rudoulph, Nancy. "Drawing : A Universal Language." Art Experiences for Young Children. The Macmillan Company, New York, 1973.

_____. "Importance of Painting to Young Children." Art Experiences for Young Children. The Macmillan Company, New York, 1973.

Saldov, Morris. "Social Mix." Social Ecology and The Educational Response of Children in Public Housing." University of Toronto (Canada), 1988.

Smithe, Corinne Roth. Learning Disabilities The Interaction of Learner, task and Setting. Printed in the U.S.A., 1991.

Steinberger, Erika. "Development of Case Studies and Conceptual Analyses of Effects of Art Therapy with Emotionally Disturbed, Autistic and Brain-Injured Adolescents." New York University, 1987.

Troger, Georga Elmer. "Children's Drawing of Houses on the Side of a Hill." Ed d. Dissertation, Education Art, Columbia University Teachers College, 1981.

Wimpfheimer, Rochelle Green. "Aging Out : A Child Welfare Dilemma of The 1980. (Homeless Youth)." City University of New York, 1985.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของ
เด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปีในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์
กระทรวงมหาดไทย มีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 4 รายการดังนี้ คือ

- รายการที่ 1. แบบสอบถามซึ่งได้แก่ แนวทางในการสัมภาษณ์สถานภาพ
ส่วนตัวของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี
- รายการที่ 2. คำสั่งให้วาดภาพระบายสี แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ
 - 2.1 คำสั่งให้วาดภาพระบายสีเรื่อง "ตัวฉัน" (ใช้เวลา 30 นาที)
 - 2.2 คำสั่งให้วาดภาพระบายสีเรื่อง "ฉันรับประทานอาหารกับเพื่อน ๆ" (ใช้เวลา 35 นาที)
- รายการที่ 3. คำอธิบายลักษณะขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพ
ระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี ตามทฤษฎีของ
โลเวนเฟลด์
- รายการที่ 4. แบบประเมินขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพ
ระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี ตามทฤษฎีของ
โลเวนเฟลด์

รายการที่ 1

แบบสอบถาม แนวทางการสัมภาษณ์สถานภาพส่วนตัวของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปีที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

ชื่อ.....นามสกุล..... เพศ.....

คำชี้แจง

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์จาก เด็ก ครูประจำชั้น รวมทั้งพ่อบ้านและแม่บ้านประจำสถานสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่ระบุไว้ดังนี้ คือ

สถานภาพส่วนตัวของเด็กกำพร้า

1. พฤติกรรมการเรียน (สัมภาษณ์จากตัวเด็กและครูประจำชั้น)
 - ผลการเรียนเป็นอย่างไร
 - มีปัญหาในด้านการอ่านและเขียนหรือไม่
 - ความประพฤติเป็นอย่างไร
 - มีปัญหาในด้านการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูหรือไม่
2. สถานภาพส่วนตัว (สัมภาษณ์จากตัวเด็ก ครูประจำชั้น รวมทั้งพ่อบ้านและแม่บ้านประจำสถานสงเคราะห์)
 - ชอบวาดภาพระบายสีหรือไม่
 - ชอบปั้นรูปหรือไม่
 - ชอบพิมพ์ภาพหรือไม่
 - หวาดกลัวอะไรมากที่สุด
 - รักใคร่มากที่สุดและคิดว่ามีใครบ้างที่รักตน
 - รู้สึกซึมเศร้าหรือแอบร้องไห้เสมอ ๆ หรือไม่ (เพราะอะไร)
 - เจ็บป่วยเสมอ ๆ หรือไม่

- นอนละเมอเสมอ ๆ หรือไม่
 - โกรธ โมโหง่าย และทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ๆ เสมอ ๆ หรือไม่
(เพราะอะไร)
3. การวางเป้าหมายในอนาคต (สัมภาษณ์จากตัวเด็ก)
- อยากประกอบอาชีพอะไร
4. สิ่งที่ยากมีหรืออยากได้มากที่สุดคืออะไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการที่ 2

คำสั่งให้วาดภาพระบายสี

คำชี้แจง คำสั่งให้วาดภาพระบายสีแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้ คือ

1. คำสั่งให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อเรื่อง "ตัวฉัน"
2. คำสั่งให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อเรื่อง "ฉันรับประทานอาหารกับเพื่อน ๆ"

ให้เด็กวาดภาพระบายสีตามหัวข้อเรื่อง "ตัวฉัน" คนละ 1 ภาพ (ใช้เวลา 30 นาที)
และวาดภาพระบายสีตามหัวข้อเรื่อง "ฉันรับประทานอาหารกับเพื่อน ๆ"
คนละ 1 ภาพ (ใช้เวลา 35 นาที) โดยใช้อุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการที่ 3

คำอธิบายลักษณะพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี ตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld)

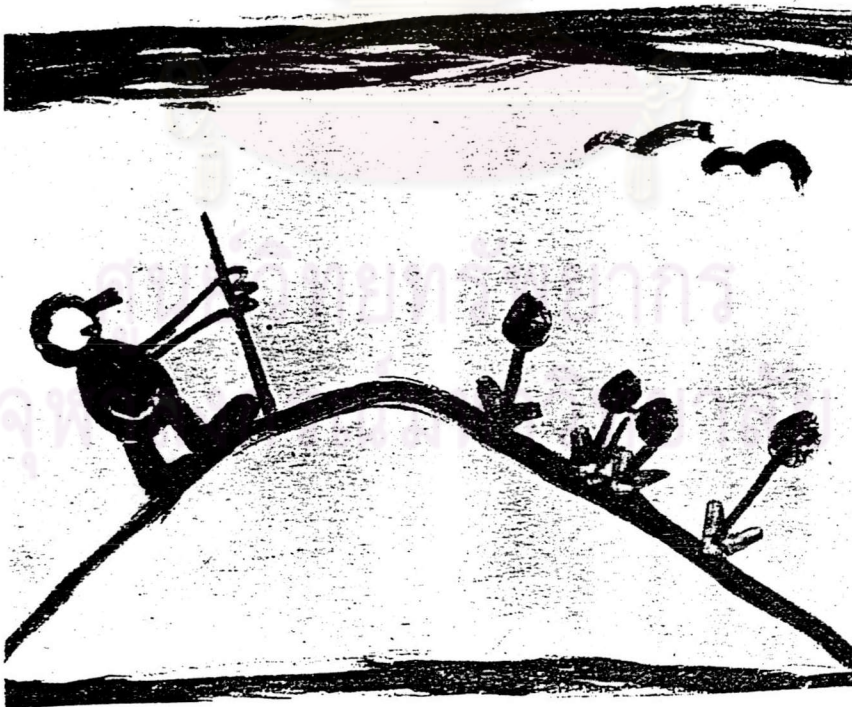
พัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) กล่าวว่า เด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี จะมีพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีอยู่ในขั้นวาดภาพได้อย่างมีรูปแบบเป็นของตนเอง (Schematic Stage) เด็กจะมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้นรู้จักนำตนเองเข้าไปสัมพันธ์กับคนอื่นอันเป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานของการใช้พื้นที่ (Space) เนื่องจาก เด็กเกิดความเข้าใจว่าภาพที่ตนเขียนควรอยู่ที่ใด และมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพียงใด ความรู้สึกที่สำคัญอันดับแรก คือ ค้นพบว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมนี้ ทำให้แสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่า "เส้นฐาน" (Bases Line) เส้นฐานนี้อาจเป็นเส้นที่ลากตามแนวอนเหนือขอบล่างของกระดาษ หรือใช้ขอบกระดาษล่างแทนเส้นฐาน ในภาพหนึ่งอาจมีเส้นฐานหลายเส้น เมื่อเด็กต้องการแสดงเหตุการณ์มากกว่าหนึ่งอย่าง กล่าวคือ เหตุการณ์หนึ่งก็อยู่บนเส้นฐานหนึ่ง บางทีเส้นฐานอาจเป็นเส้นโค้งเช่น ภาพภูเขา ไม่ว่าเส้นฐานนี้จะอยู่ในแนวอน เียงขึ้นหรือลาดลงก็ตาม ทุกสิ่งบนเส้นฐานมักจะอยู่ในลักษณะตั้งฉากกับเส้นฐานเสมอ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

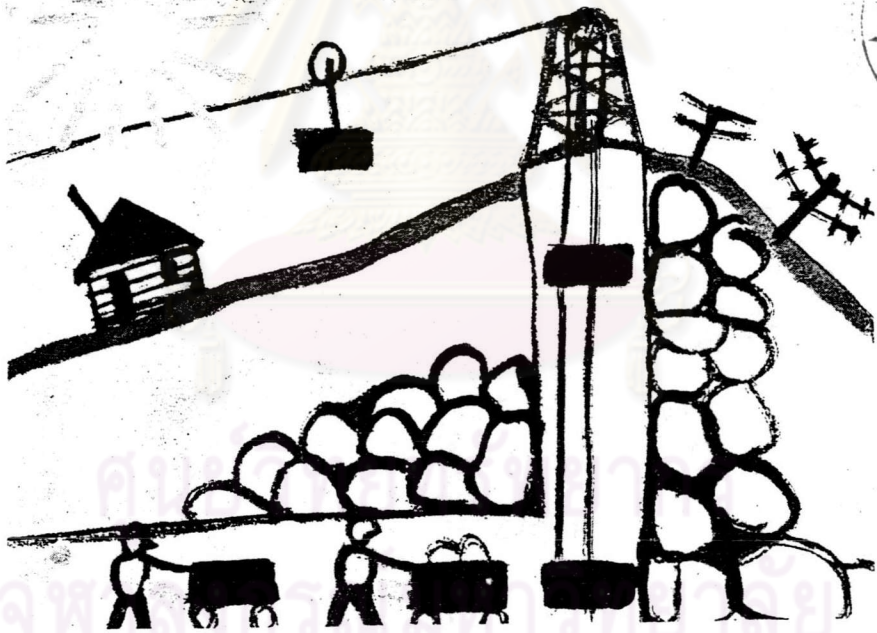

ภาพแสดงการใช้ขอบกระดาษล่างแทนเส้นฐานของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

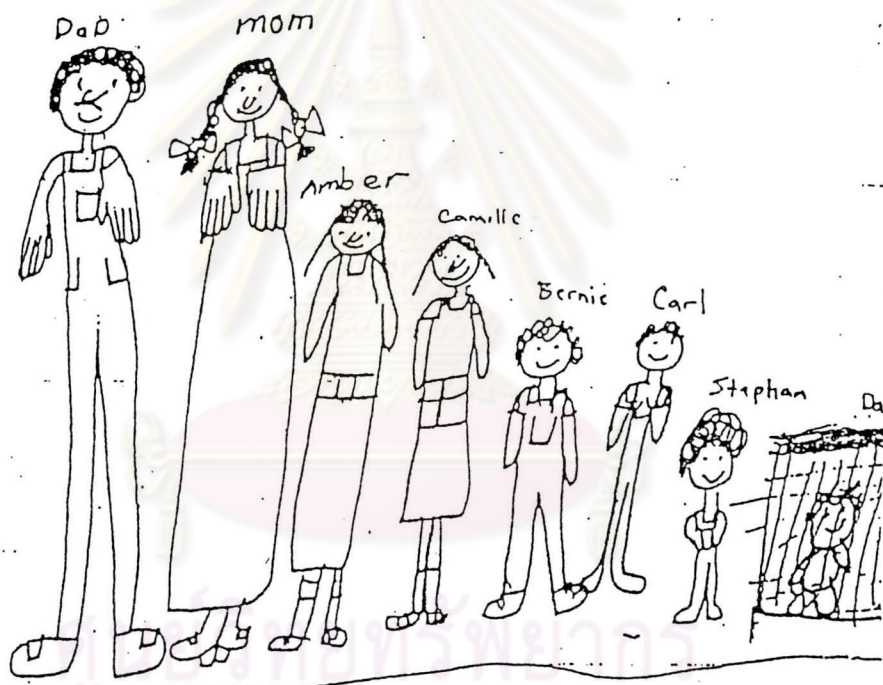
ภาพแสดงการใช้เส้นฐานที่เป็นเส้นโค้งของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

นอกจากนี้เด็กยังมักวาดภาพที่เรียกว่า ภาพมองทะลุเห็นภายในหรือภาพ เอ็กซเรย์ (X-ray) ซึ่งเป็นภาพที่แสดงให้เห็นความรู้และประสบการณ์ของตนเอง มากกว่าความเป็นจริงตามธรรมชาติ เด็กต้องการแสดงออกซึ่งสิ่งทั้งหมดที่ตนคิดว่า จะต้องอยู่ในภาพ ฉะนั้นเด็กจึงพยายามวาดลงทั้งหมดตามที่ตนคิดไว้ โดยไม่คำนึง ถึงเหตุผลใด ๆ เช่น การวาดภาพบ้าน เด็กจะวาดให้เห็นห้องต่าง ๆ ตลอดจนคน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่ในห้องคล้ายฝาบ้าน มีลักษณะโปร่งใส คนข้างนอก สามารถมองทะลุเข้าไปได้หมด ทั้งนี้เพราะ เด็กต้องการแสดงสิ่งต่าง ๆ ภายใน บ้าน ซึ่งเด็กเห็นว่าสำคัญกว่าสิ่งที่อยู่ภายนอก เด็กจึงลืมสิ่งที่อยู่ภายนอกเสีย แต่ถ้า เด็กเห็นว่าส่วนต่าง ๆ ภายนอกมีความหมายสำหรับตนเอง เด็กจะวาดทั้งภายใน และภายนอกปะปนกัน

ภาพแสดงการวาดภาพแบบ (X-ray) ของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี
ในภาพนี้แสดงถึงการมองผ่านทะลุภายในภูเขา

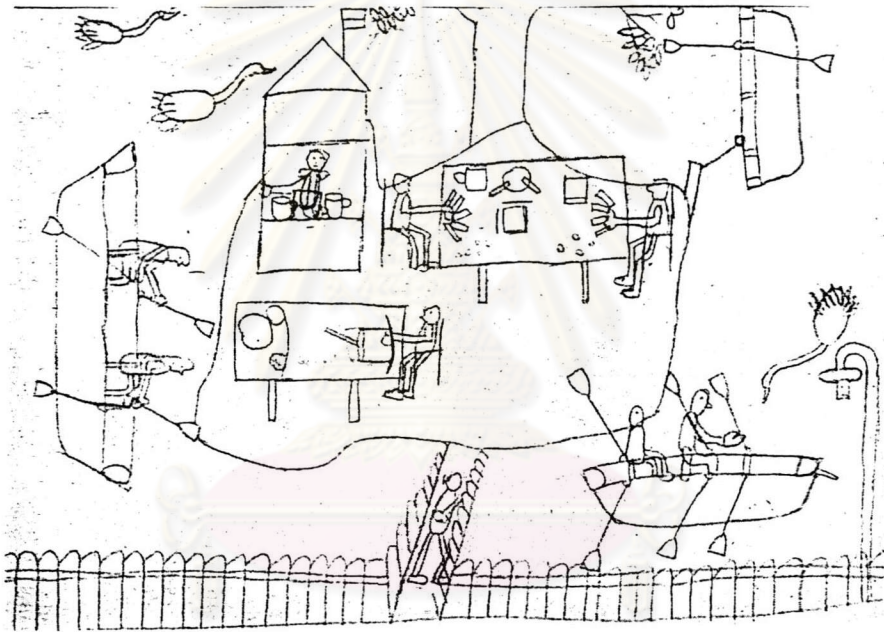
การวาดภาพคน เด็กมักใช้เส้นและรูปทรงเรขาคณิต เช่น รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เส้นหนา เส้นบาง และอาจแสดงเครื่องแต่งกายด้วยเส้น และรูปทรง เหล่านี้เป็นเพียงสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ แต่ถ้าแยกออกจากกันแล้ว จะไม่มี ความหมายและจะไม่มีลักษณะใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย นอกจากนี้ หากเด็กให้ความสำคัญแก่ส่วนใดของร่างกาย เด็กก็จะวาดให้มีขนาดใหญ่กว่า ความเป็นจริง หรือเน้นส่วนนั้นให้ชัดเจน ในบางครั้งเด็กอาจไม่วาดหรือละเลย รายละเอียดส่วนที่เด็กเห็นว่าไม่สำคัญ และการวาดแขน ขา มือ เท้า มักมีลักษณะ ผิดไปจากความจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

การจัดพื้นที่ เด็กจะวาดภาพต่าง ๆ บนเส้นฐานซึ่งอาจมีทั้งเส้นนอน
เส้นเฉียง เส้นโค้ง โดยวาดสิ่งต่าง ๆ บนเส้นนี้ทั้งหมดในลักษณะตั้งฉากกับเส้นฐาน
เด็กบางรายอาจให้ขอบกระดาษล่างแทนเส้นฐาน นอกจากนี้ เด็กมักกำหนดให้
ขอบกระดาษด้านบนเป็นเขตของท้องฟ้าและดวงอาทิตย์ ซึ่งจะต้องอยู่สูงกว่าสิ่งอื่น ๆ
ทั้งหมด ยังจัดระยะของวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้ บางครั้งอาจวาดภาพแบบมองทะลุ
เห็นภายใน และบางทีเป็นภาพแบบหน้ากลาง หรือแบบหมุนกระดาษ

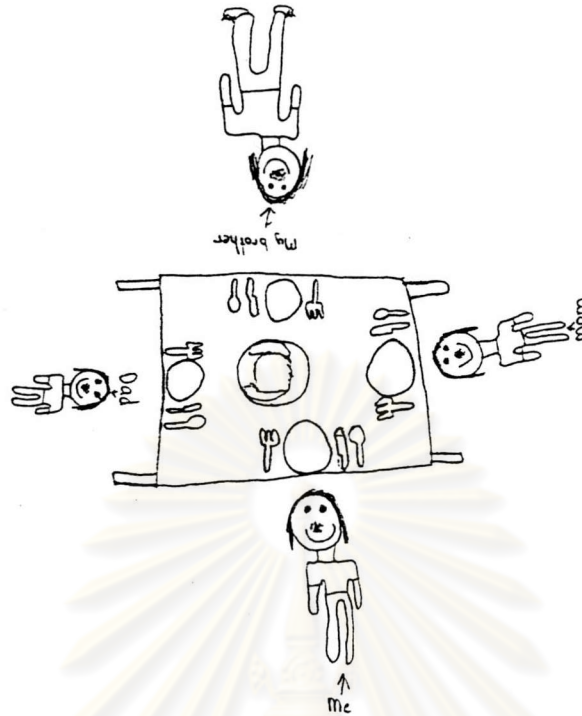
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะการจัดพื้นที่ของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

ภาพอีกภาพหนึ่งที่เด็กชอบวาด คือ ภาพพับกลางเนื่องจากเด็กยังเห็นตนเองมีความสำคัญอยู่ จึงถือตนเป็นศูนย์กลางและสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ เข้ากับตน (Egocentric) ลักษณะของภาพคล้ายพับกระดาษเป็นสองตอน และใช้รอยพับเป็นเส้นกึ่งกลางหน้ากระดาษภาพที่วาดตั้งฉากกับเส้นฐานจึงอยู่สองข้างของรอยพับ สิ่งที่ได้กวาดลงบนเส้นฐานเส้นบนมีลักษณะหัวตั้ง แต่สิ่งที่ได้กวาดลงบนเส้นฐานเส้นล่างมีลักษณะหัวกลับ

ภาพแสดงการวาดภาพแบบพับกลางของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

ภาพแสดงลักษณะการวาดภาพแบบหมุนกระดาษของเด็กอายุระหว่าง 7 ถึง 9 ปี

การใช้สี เด็กวัยนี้จะใช้สีตรงตามวัตถุ เนื่องจากรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสีกับวัตถุ แต่บางครั้งเด็กอาจใช้สีตามความถนัด หรือใช้สีซ้ำ ๆ กันในการระบายวัตถุชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์อย่างไร เช่น ท้องฟ้าเวลากลางคืนก็ใช้สีฟ้า เช่นเดียวกับท้องฟ้าของเวลากลางวัน

การออกแบบ ตกแต่งรายละเอียด เด็กจะใช้สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ แสดงจังหวะในการออกแบบ เช่น วาดภาพคน ต้นไม้ บ้าน แบบเดียวกันซ้ำ ๆ

รายการที่ 4

แบบประเมินพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี ตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์

คำชี้แจง โปรดอ่านคำอธิบายลักษณะพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปีตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์ (รายการที่ 3) ที่ได้เสนอมาดำเนินการเพื่อใช้ประกอบแบบประเมิน ในการวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กโดยพิจารณาตามเกณฑ์คือ หากภาพวาดของเด็กมีลักษณะต่าง ๆ ปรากฏตามที่ระบุไว้ก็จะได้คะแนน 1 คะแนน หากภาพวาดของเด็กไม่มีลักษณะต่าง ๆ ปรากฏตามที่ระบุไว้ก็จะได้คะแนน 0 คะแนน นอกจากนี้ ถ้าภาพวาดของเด็กปรากฏลักษณะอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากเกณฑ์ที่ระบุไว้ขอความกรุณาบรรยายละเอียดอื่น ๆ ที่ปรากฏมาด้วย

ลำดับที่	พัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี	การวาดภาพระบายสีของเด็ก		
		มี	ไม่มี	คะแนน
1	<u>การวาดภาพคน</u> วาดภาพเฉพาะด้านหน้า (หน้าตรง)			
2	วาดเสื้อผ้าโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตแทน			
3	วาดมือ แขน ขา และเท้า ผิดไปจากลักษณะของความจริง			
4	วาดตา จมูก ปาก ด้วยสัญลักษณ์ง่าย ๆ และแตกต่างกัน เช่น จุด วงกลม เส้นตั้ง เส้นนอน			

ลำดับที่	พัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพ ระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี	การวาดภาพระบายสี ของเด็ก		
		มี	ไม่มี	คะแนน
5	วาดภาพเน้นส่วนที่เห็นว่ามีสำคัญด้วยขนาด ที่ใหญ่ สิ่งที่ไม่สำคัญจะไม่วาด รายละเอียด			
6	วาดภาพคนท่าทางซ้ำ ๆ ในภาพเดียวกัน			
	<u>การจัดพื้นที่</u>			
1	วาดเส้นด้านบน หรืออาจใช้ขอบกระดาษด้านบน แทนท้องฟ้า			
2	วาดภาพเป็นแบบสองมิติ			
3	วาดภาพผสมผสานระหว่างภาพที่มีลักษณะมอง มาจากข้างบนและภาพด้านข้าง			
4	วาดภาพแบบหมุนกระดาษ			
5	วาดภาพโดยใช้เส้นฐานหรือใช้ขอบกระดาษล่าง แทนเส้นฐาน			
6	วาดวัตถุต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันลงบนเส้นฐาน			
7	วาดภาพแบบพับกลาง เช่น วาดภาพในลักษณะ ที่มีด้านซ้ายและขวา หรือด้านบนและด้านล่าง เหมือนกัน			
8	วาดภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน (X-ray)			

ลำดับที่	พัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพ ระบายสีของเด็กอายุ 7 ถึง 9 ปี	การวาดภาพระบายสี ของเด็ก		
		มี	ไม่มี	คะแนน
1	<u>การใช้สี</u> ใช้สีได้ใกล้เคียงกับสีของวัตถุตามที่ตามองเห็น			
2	มีแบบการใช้สีแทนวัตถุต่าง ๆ เป็นของตนเอง ชัดเจน เช่น ต้นไม้และใบไม้เป็นสีเขียว โต๊ะ เก้าอี้เป็นสีดำหรือน้ำตาล			
	<u>การออกแบบ</u>			
1	ใช้สัญลักษณ์ซ้ำ ๆ แสดงจังหวะในการออกแบบ เช่น วาดภาพคน ต้นไม้ บ้าน แบบเดียวกันซ้ำๆ			

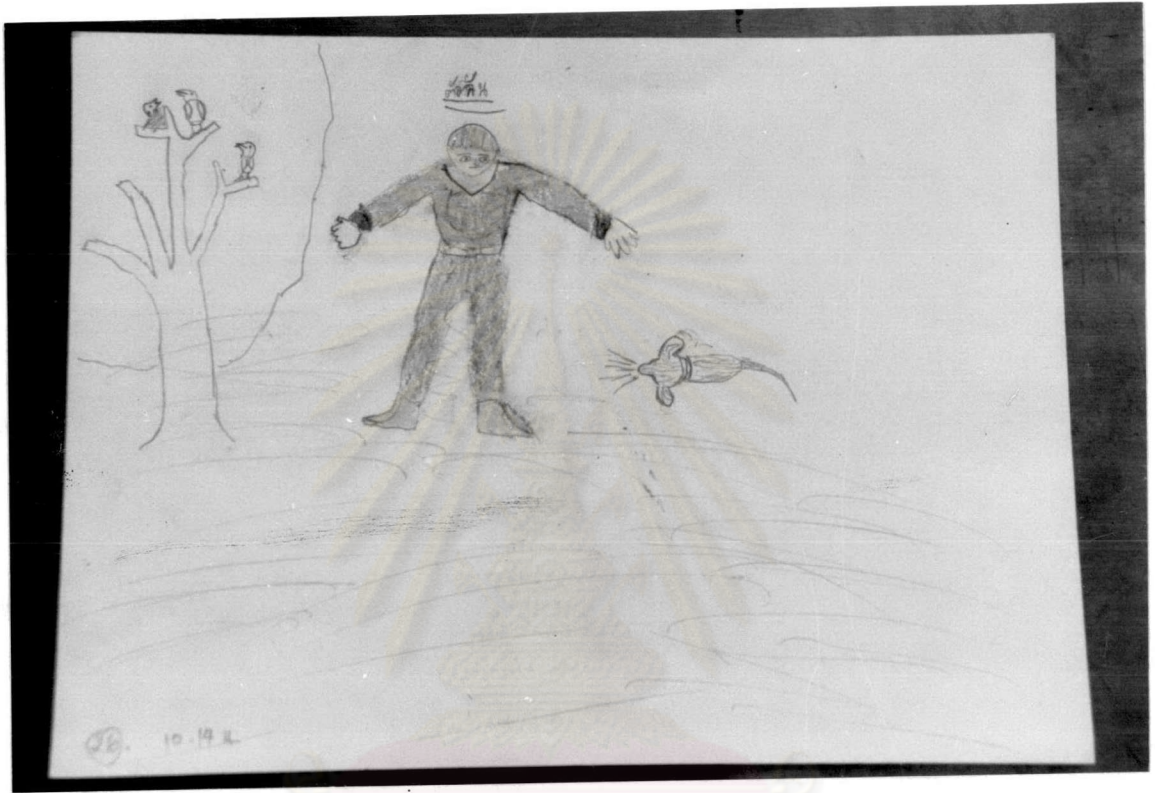
ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี
ในหัวข้อที่ 1 เรื่อง "ตัวฉัน"

ภาพที่ 8

เป็นตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กกำพร้าเพศชาย ซึ่งมักจะแสดงการเคลื่อนไหวและมีเรื่องราวประกอบ ลักษณะการวาดเป็นแบบผสมผสานกันระหว่างภาพที่มีลักษณะมองมาจากด้านบนและภาพด้านหน้า และในภาพนี้จะเห็นได้ว่า เด็กใช้สีเพียงไม่กี่สี มีการใช้ดินสอที่วาดช่วยระบายไปด้วย แสดงถึงการขาดทักษะทางด้านการใช้สี ไม่กล้าใช้สี

ภาพที่ 9

เป็นตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กกำพร้าเพศหญิง ซึ่งมักจะไม่ได้แสดงท่าทางการเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่จะวาดภาพคน (ตัวเอง) เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีเรื่องราวประกอบ แต่จะมีการออกแบบ ตกแต่งรายละเอียด เช่น ทาปาก ทาเล็บ มีเครื่องประดับ เข็มขัด กระดุม เป็นต้น แสดงถึงนิสัยที่รักสวยรักงามตามธรรมชาติของเด็กผู้หญิง

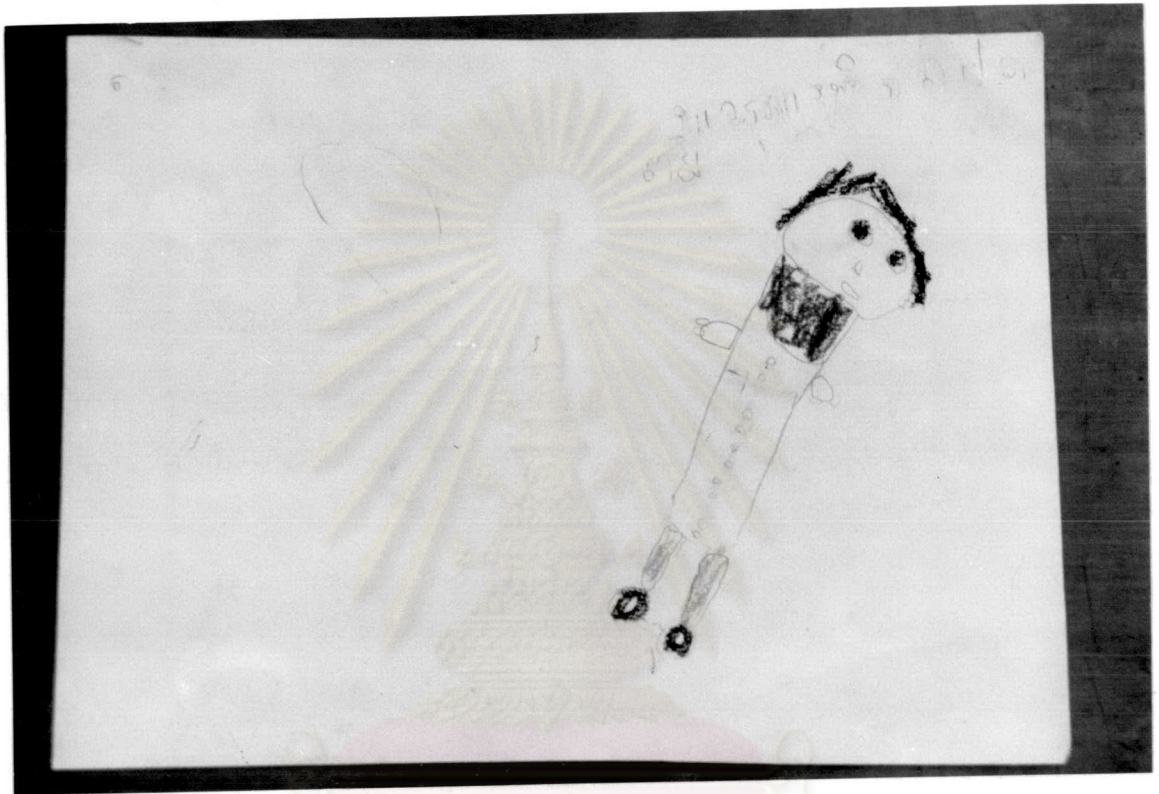
ภาพที่ 10

เป็นตัวอย่างภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้าที่แสดงให้เห็นถึง
การเลียนแบบหรือได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์โทรทัศน์

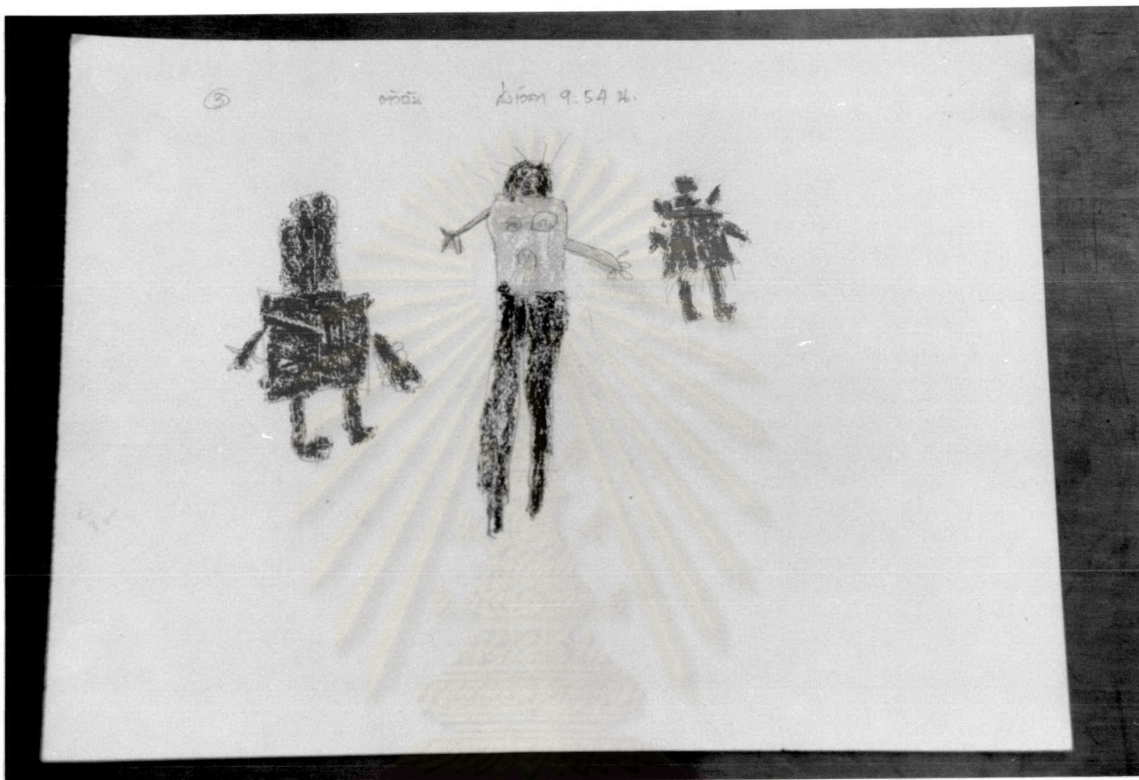
ภาพที่ 11

เป็นตัวอย่างการวาดภาพคนแบบผสมผสานระหว่างเพศชายกับเพศหญิง
ของเด็กกำพร้าเพศชายที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี

ภาพที่ 12

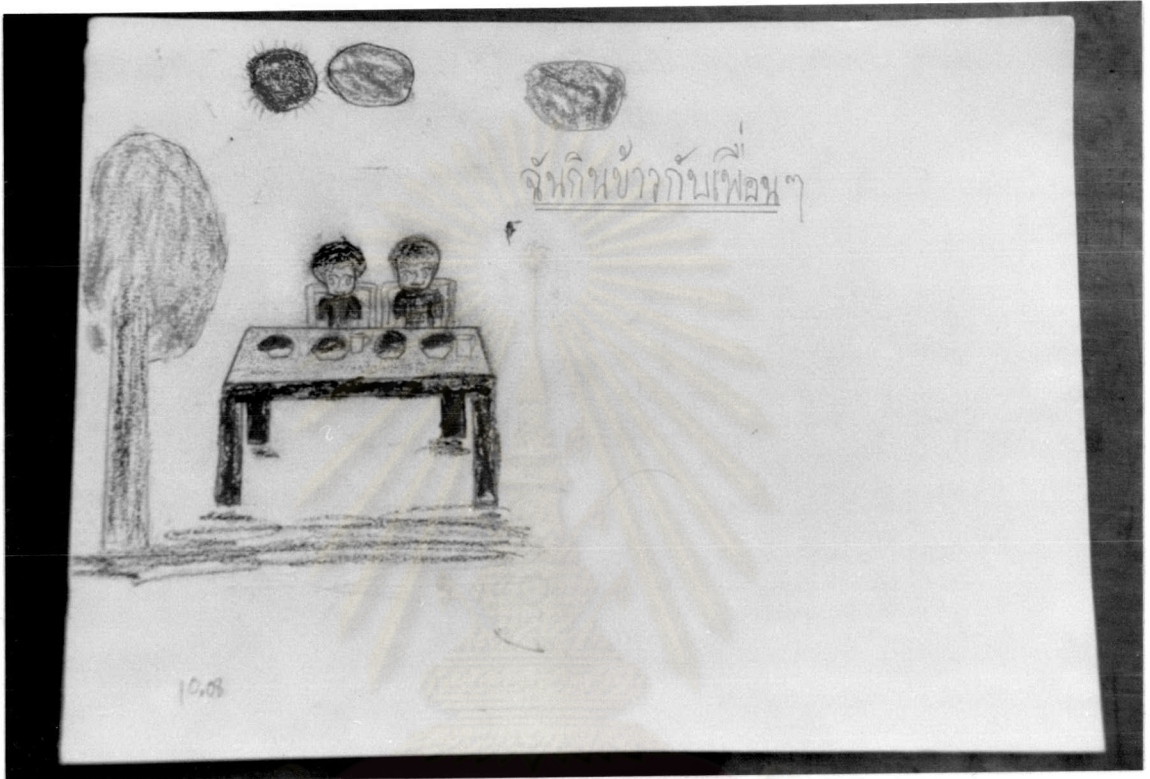
เป็นตัวอย่งการวาดภาพคนของเด็กกำพร้าที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีลักษณะและท่าทางผิดปกติ คือ ศรีษะเอียง ลำตัวยาวผิดปกติ ขาและแขนสั้นมาก ถ้าหากสังเกตเห็นให้ดีจะพบว่า แขน และขา ไม่ได้ยู่ติดกับลำตัว แสดงถึงการขาดความมั่นใจ, วิตกกังวล ต้องการความช่วยเหลือหรือต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ

ภาพที่ 13

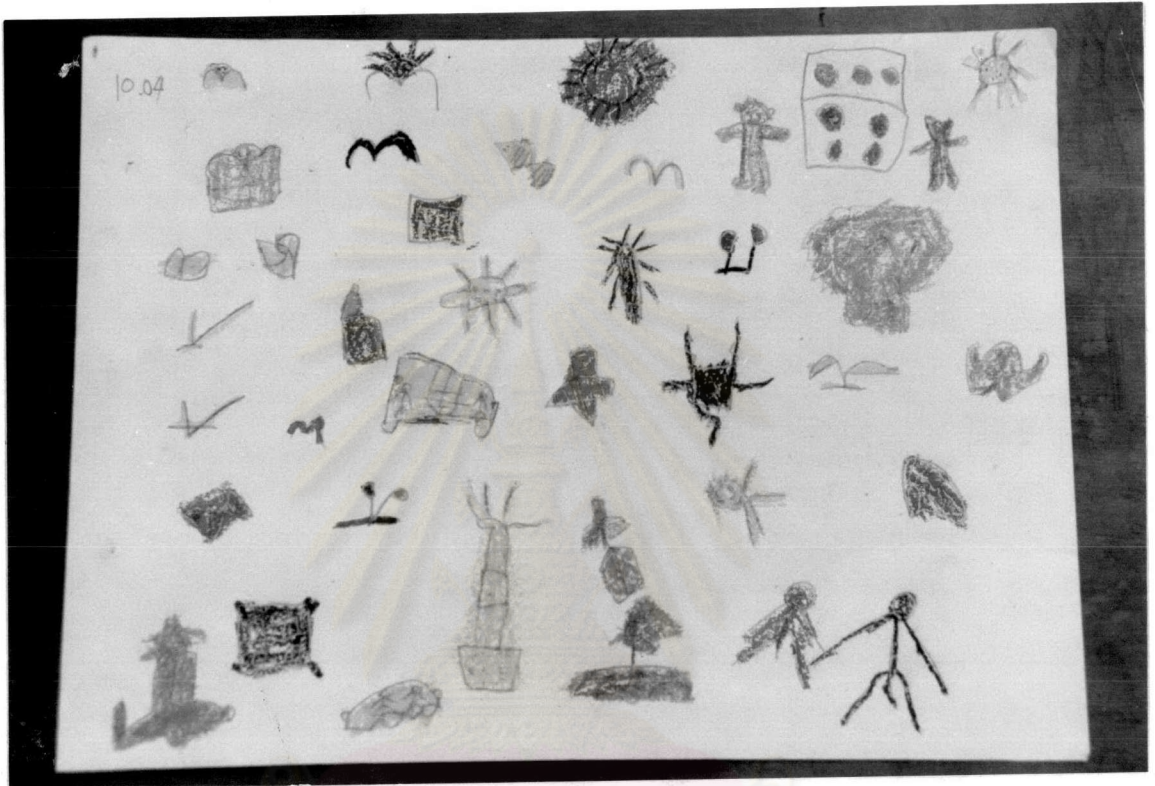
เป็นตัวอย่งการวาดภาพคนแบบเปลือยของเด็กกำร้ำที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากภาพจะเห็นได้ว่า ภาพของตนเอง (ตรงกลาง) มีความแตกต่างและเด่นกว่าภาพของเพื่อน ๆ ที่ยืนอยู่ทั้งสองข้างอย่างชัดเจน เนื่องจากเด็กมีความคิดว่าตนเองสำคัญกว่าใคร ๆ จึงตั้งใจและพิถีพิถันในการวาดรวมทั้งใช้สีเน้นลงไปเฉพาะภาพของตนเอง ส่วนภาพของเพื่อน ๆ กลับไม่เน้นให้เห็นความสำคัญเท่ากับภาพของตนเอง ซึ่งการแสดงออกในลักษณะเช่นนี้ ทางจิตวิเคราะห์เชื่อว่า เป็นลักษณะของพฤติกรรมแบบถดถอย กลับไปสู่การหลงรักตนเองขั้นปฐมภูมิ (Primary Narcissism) อันเป็นระยะแรกของพัฒนาการทางจิตใจและเพศ

ตัวอย่างภาพวาดระบายสีของเด็กกำร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี
ในหัวข้อที่ 2 เรื่อง "ฉันรับประทานอาหารกับเพื่อน ๆ"

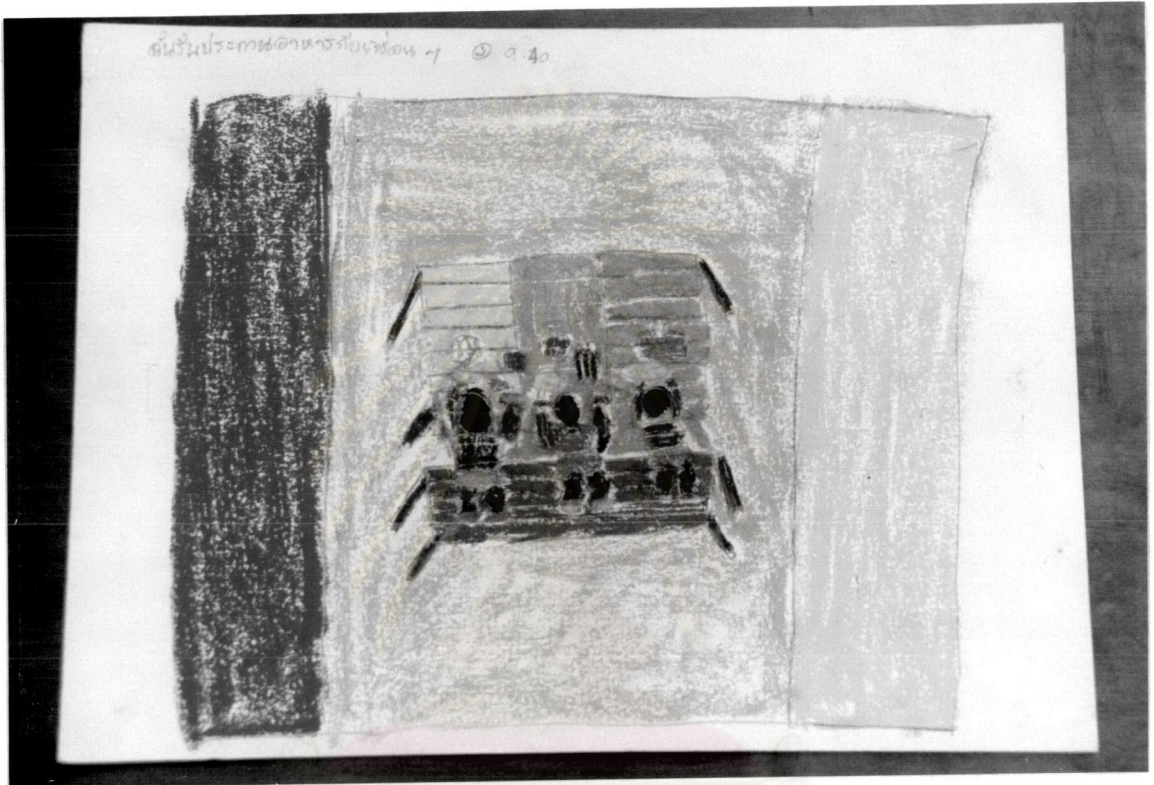
ภาพที่ 14

เป็นตัวอย่างการวาดภาพแบบสามมิติของเด็กกำร้าบางราย จากภาพ
จะเห็นได้ว่า เด็กสามารถจัดวางภาพแสดงความลึกได้เป็นอย่างดี แต่เด็กยังไม่
สามารถวาดภาพให้เหมาะสมกับพื้นที่ของกระดาษได้ เนื่องจากการรับรู้เรื่อง
ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับภาพของเด็กยังไม่ดีพอ

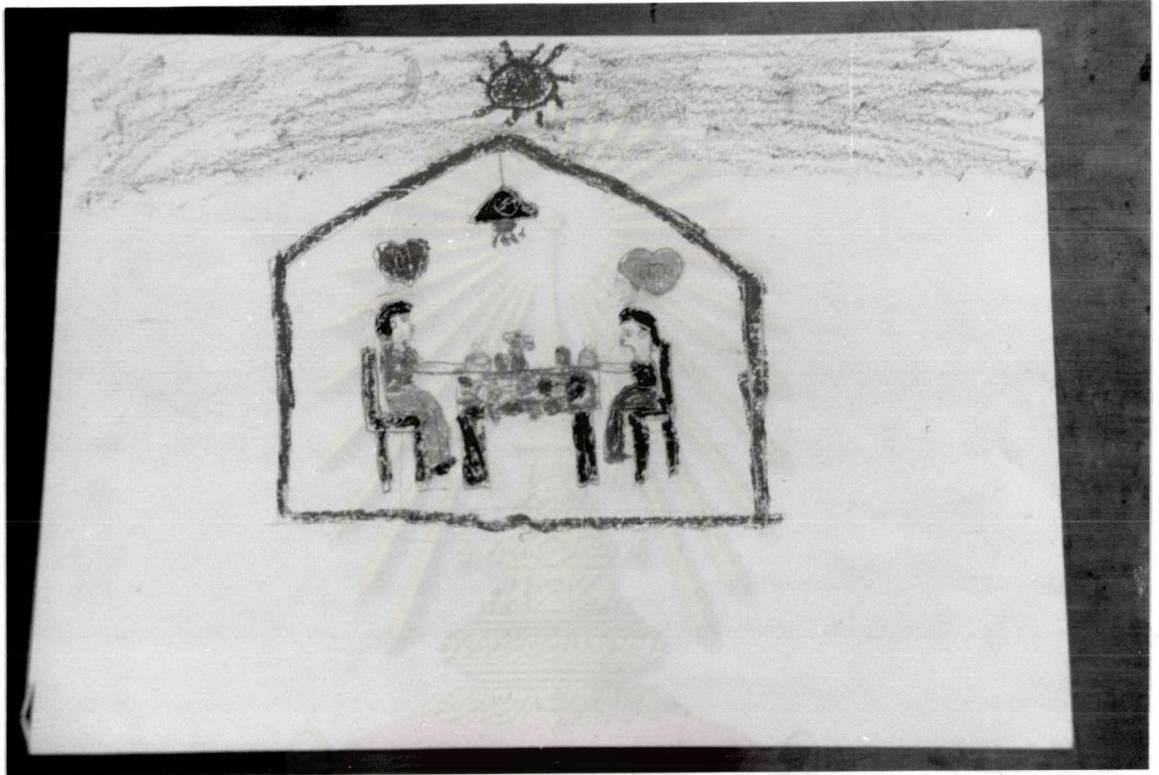
ภาพที่ 15

เป็นตัวอย่างการวาดภาพแบบกระจายเต็มหน้ากระดาษของเด็กกำพร้าที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถวาดภาพตามคำสั่งได้ เนื่องจากมีอารมณ์แปรปรวนง่าย จึงวาดภาพทุกอย่างลงไป โดยไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า เด็กยังใช้วิธีวาดภาพคนแบบกางปลาอยู่ คือ วาดหัวเป็นวงกลมแล้ววาดเส้นตรงต่อเป็นลำตัว และแขน ขา อย่างง่าย ๆ

ภาพที่ 16

เป็นตัวอย่างการใช้สีเป็นตัวแบ่งพื้นที่ของเด็กกำพร้า จากภาพจะเห็นว่า
เด็กใช้สีเป็นตัวแบ่งพื้นที่และขอบเขตของวัตถุ โดยส่วนที่เป็นสีชมพูคือ พื้นห้อง สีแดง
กับสีเหลืองคือ ผนังห้อง

ภาพที่ 17

เป็นตัวอย่างการวาดภาพแบบพับกลางและทะลุเห็นภายใน (x-ray)
ของเด็กกำพร้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

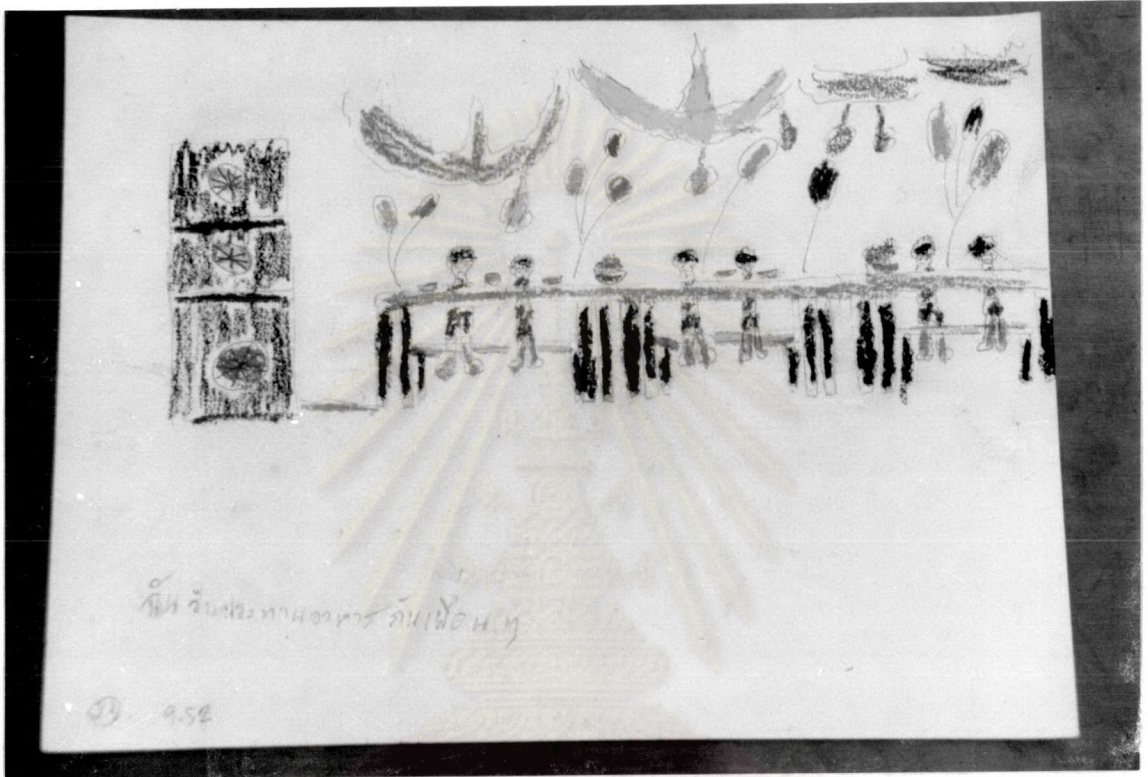
ภาพที่ 18

เป็นตัวอย่งการวาดภาพตามความคิดของเด็กกำพร้า จากภาพแสดงถึง
ความลัษนในการจัดภาพทั้งเรื่องของทิศทางและระยะ คือ วาดจากความคิดโดย
ไม่คำนึงถึงความเป็นจริง เช่น คิดว่าคนและสิ่งของอยู่ที่พื้น นกบินอยู่บนท้องฟ้า
ก็วาดไปตามที่คิด ภาพที่ออกมาจึงมีลักษณะเหมือนมองมาจากด้านบนบ้าง ด้านข้าง
บ้างหรือจากด้านหน้าบ้างปะปนกันไป

ภาพที่ 19

เป็นตัวอย่างการใช้สีของเด็กกำร่าที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากภาพจะเห็นได้ว่า เด็กเลือกใช้สีแดง น้ำตาล สีดำ ระบายแบบไม่มีเป้าหมาย ขาดความสัมพันธ์กับวัตถุ ทำให้สีแลดูขาดความสดใส นอกจากนี้ยังไม่สามารถ วาดภาพในพื้นที่หรือขอบเขตที่จำกัดได้ ลักษณะการระบายสีดูยุ่งเหยิง มีทั้งลากขึ้น ลากลง ลากไปมาซ้ายบ้าง ขวาบ้าง แสดงถึงความแปรปรวนสับสนของอารมณ์ ไม่สามารถแยกแยะตัดสินใจได้

ภาพที่ 20

เป็นตัวอย่งการออกแบบ ตกแต่งรายละเอียดของเด็กกำพร้า จากภาพ จะเห็นว่า เด็กใช้วิธีวาดภาพคนและวัตถุสิ่งของซ้ำ ๆ แสดงจังหวะในการออกแบบ นอกจากนี้จะพบว่า ภาพวาดของเด็กไม่ได้แสดงเส้นฐาน แต่มองดูแล้วคล้ายกับมี เส้นฐานแสดงถึงการรับรู้ว่ามีเส้นฐานอยู่ภายในใจของเด็ก

ประวัติผู้เขียน

นางสาว สุกลักษณ์ ธนเกษนิคาล เกิดวันที่ 18 สิงหาคม 2503
ที่จังหวัดสุพรรณบุรี สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากวิทยาลัยครูนครปฐม
ปีการศึกษา 2527 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2533 ปัจจุบันรับราชการอาจารย์ 1 ระดับ 4
โรงเรียนวัดหัวนา อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้รับทุนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เป็นจำนวนเงิน 2,600 บาท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย